

ΕΛΛΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

Ἐὰν εἰς τὴν χώραν μας ἡ καλλιτεχνία, παλαιούσα κατὰ μυρίων προσκομμάτων καὶ ἀποθαρρυνομένη ἐκ τῆς ἀδιαφορίας, διάγῃ ζωὴν λησμονημένην καὶ μαρasmusώδη, ἀναφαίνονται ἔστιν ὅτε εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐλληνικοῦ ὀνόματος καὶ τῆς ἐλληνικῆς εὐφυΐας διαπρέποντες ἐν τῇ εὐγενεῖ σταδιοδρομίᾳ τῆς τέχνης, πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς δὲ τούτους καλλιτέχνας ἀτενίζουσι μετ' ἰδιαιτέρας στοργῆς πάντες ὅσοι ἐπιποθοῦσι τὴν παλινόρθωσιν τῆς τέχνης ἐν τῇ πρώτῃ ἐνδόξῳ αὐτῆς κοιτίδι καὶ τὴν ἀναζωογόνησιν τοῦ παρ' ἡμῖν ἐκπεπτωκότος καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος.

Μεταξὺ τῶν πρεχόντων πλείονας καὶ εὐλογωτέρας ἐλπίδας εἶνε καὶ ὁ ἐν Ρώμῃ ἀπὸ τινος σπουδάζων νεαρὸς γλύπτης κ. Γεώργιος Μπονάνος ἐκ Κεφαλληνίας. Μαθητεύσας κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ ἐνταῦθα Πολυτεχνεῖῳ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Δρόση, μετέβη κατόπιν εἰς Ρώμην καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν θησαυρῶν τῆς τέχνης καταγίνεται μετ' ἔρωτος διαμορφούμενος ὁσημέραι καὶ πολλαπλασιάζων τὸ τάλαντον, ὅπερ ἐκ τῆς φύσεως ἔλαβεν. Μετ' ἰδιαζούσης ἀγάπης ὁ νεαρὸς γλύπτης ἀσχολεῖται εἰς ἔργα ἐλληνικῆς ὑποθέσεως, ὅτε δὲ πρὸ τινος τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Σύρου προεκήρυξε διαγωνισμόν διὰ τὴν κατασκευὴν ἀνδριάντος τοῦ Μικούλη, μέλλοντος νὰ στηθῇ ἐν Ἑρμοῦπόλει, ὁ Μπονάνος ἔπεμψε καὶ αὐτὸς πρόπλασμα, εἰς ὃ ἀπενεμήθη τὸ γέρας. Εἰκόνα τοῦ ἔργου τούτου, χαρὰ χθεῖσαν ἐπὶ τῇ βᾶσει φωτογραφίας, δημοσιεύομεν σήμερον ὅπως ἰδῶσιν οἱ ἀναγνώσταί μας ἐμπράκτως τὴν περὶ τὴν τέχνην ἱκανότητα τοῦ νεαροῦ Ἑλλήνου. Ἀντὶ πάσης ἄλλης κρίσεως δὲ πρὸς θέτομεν ὧδε ὅσα ἔγραψε περὶ τοῦ ἀνδριάντος τούτου ἡ ἔγκριτος τῆς Ρώμης ἐφημερίς «Τύπος»:

«Εἶδον ὥραϊον ἄγαλμα, ὅπερ μέλλει νὰ στηθῇ ἐν Ἑλλάδι εἰς μνήμην τοῦ ἐνδόξου ναυάρχου Μικούλη. Ὁ ἥρωας οὗτος, ὅστις ὑπῆρξε λίαν ἔμπειρος κυβερνήτης καὶ εἰς πολλὰς ναυμαχίας, καὶ ἰδίως κατὰ τὴν ἐν Πάτραις, ἦρατο περιφανεῖς νίκας, παρίσταται ὀρθὸς, φέρων ἐλληνικὴν ἐνδυμασίαν καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων μανδύαν προσδίδοντα οὐκ ὀλίγην δύναμιν καὶ χάριν εἰς τὴν ὅλην στάσιν, ὡς ἐκ τοῦ ἀφελοῦς τρόπου, μεθ' οὗ εἶνε ἐπιτεθειμένος. Καὶ διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κρατεῖ πηδάλιον, ὅπερ κανονίζει, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς τὰς ναυαρχικὰς διόπτρας, στηρίζων δὲ ἑαυτὸν σοβαρῶς, ἀλλὰ μετ' ἀνδρικῆς χάριτος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς κνήμης, περιστρέφει τὸ βλέμμα, ὡς εἰ ἐζήτει νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν ἐφορμῶντα ἐχθρόν, καὶ ὡς ἔχων ἀπόφασιν νὰ περιμείνῃ αὐτὸν καὶ τὸν νικήσῃ.

«Τοῦ ἀνδριάντος τούτου, ὅστις τῶνόντι θὰ περιποιεῖ τιμὴν καὶ εἰς τὸν μέλλον πεπειραμένον καλλιτέχνην, δημιουργὸς εἶνε ὁ νεαρὸς γλύπτης Γεώργιος Μπονάνος ἐκ Κεφαλληνίας. Ὁ νέος οὗτος, μόλις διανύων τὸ 22^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἔλαβε τὰ πρῶτα μαθήματα ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ γνωστῷ καλλιτέχνῃ Δρόσῃ, ἀκολουθῶν δ' ἐγένετο μαθητὴς ἐν Ρώμῃ τοῦ πολυκλαύστου Masini. Εἶνε μετριοφρων καὶ φιλοπονῶτατος, κεκλεισμένος δὲ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ, κειμένῳ κατὰ τὴν ὁδὸν Φλαμινίαν ἀριθ. 114, ἐργάζεται ἀκαταπύστως. Ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἔφερεν εἰς πέρας ἀγάλματά τινα, ἀπερ εἰσὶν ἀξιοθέατα. Ἐν ἑξ αὐτῶν εἶνε ὁ Πάρις, ὅστις παρίσταται καθήμενος, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ βλέπῃ καὶ τὰς τρεῖς θεάς, ἐξ ὧν πρόκειται νὰ ἐκλέξῃ τὴν ὡραιότεραν, ἣτις θὰ θεωρηθῇ ἄξιον νὰ λάβῃ

τὸ περιώνυμον μῆλον. Ἐτερον ἔργον αὐτοῦ εἶνε ὁ Κανάρης, ὁ κραταῖος ἐκεῖνος κατὰ θέλκασσαν μαχητὴς, ὅστις τῷ 1821 παρέσχε τηλικαῦτα δείγματα τόλμης καὶ ἀνδρείας. Οὗτος παρίσταται καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν θέτει πῦρ εἰς ἐχθρικὸν πλοῖον. Καὶ ἄλλα ἐπίσης φιλοτεχνήματα αὐτοῦ τυγχάνουσιν ἄξια παρατηρήσεως. Ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις τούτοις ἀποκαλύπτεται ἀκριβεστάτη καὶ αὐστηρὰ ἡ μελέτη τοῦ ἀληθοῦς, ἐν δὲ τῇ ἐρευνῇ ταύτῃ τῶν λεπτομερειῶν ὑπολάμπει μυστικὴ γαλήνη καὶ χάρις, ἣν κέκτηται μόνη ἡ ἐλληνικὴ τέχνη.»

Ἐχει δὲ ὁ Μπονάνος ἰδέας καὶ γνώμας ἀτομικὰς περὶ τῆς τέχνης, ἐλεγχούσης πόσον βαθέως εἶνε ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἐρριζωμένου τὸ καλλιτεχνικὸν αἶσθημα. Πρὸς τὸν γράψαντα τάνωτέρω ἰταλὸν δημοσιογράφον ἔλεγεν:

«Ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἀκολουθῶμεν τὰς παραδόσεις τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ. Δὲν πρέπει νὰ μιμώμεθα τὴν σπασμωδικὴν ἢ δραματικὴν στάσιν, ἣτις φαίνεται ἐπικρατοῦσα ἐν τῇ τέχνῃ ὑμῶν τῶν Λατίνων. Οἱ ἡμέτεροι ἥρωες ἦσαν κραταῖα ὄντα, ἀλλ' ἥρεμα, συνειδότα τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν· ἐντεῦθεν καὶ ἡ τέχνη δέον νὰ εἰκονίζῃ αὐτοὺς ἀνευ περισπασμῶν ἢ ἀδυναμίας. Σφάλλομεν ἄρα γε; Νομίζω ὅχι.»

«Καὶ ὁ Μικούλης, προσθέτει ὁ ξένος τεχνοκρίτης, παρίστησι τὸν τύπον τῆς θελγούσης ταύτης ἀθλητικῆς γαλήνης. Ἡ ἔρευνα τῶν λεπτομερειῶν, τῶν ἐνδυμάτων, ὧν διὰ μέσου μαντεύεται καὶ ἐπιδεικνύεται ἀριστα τὸ γυμνὸν μέρος, οὐδὲν ἀφαιρεῖ ἐκ τῆς μαλακῆς ἐκείνης αὐστηρότητος, ἐξ ἧς ἐνεπνέετο ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ τέχνη.

«Ὁ νέος Μπονάμος, ὅστις ἐργάζεται καρτερικῶς καὶ μετὰ σφοδροῦ ἔρωτος πρὸς τὴν τέχνην, θὰ καταλίπῃ δὲ διαρκὴ μνήμην τῆς ἱκανότητος του, ἔχει τὸ προτέρημα τοῦ νὰ εἶνε εἰς ἄκρον μετριοφρων, καὶ σχεδὸν δυσανασχετῇ ὅταν ἐπαινῇται, ἀλλ' ἡ ὑπερβολικὴ αὐτὴ μετριοφροσύνη εἶνε βεβιαίως ἀδίκος καὶ οὐδὲν μὲ κωλύει, ὅπως, χαράττων τὰς γραμμάς ταύτας, προκειμένου νὰ ἐκτιμῶσω σπουδαῖον αὐτοῦ ἔργον, ἀποδώσω δικαιοσύνην πρὸς νέον, ὅστις τυγχάνει ἄξιος εἰλικρινοῦς ἐπαινοῦ διὰ τὰ ὥραϊα αὐτοῦ ἔργα καὶ διὰ τὴν εὐτυχὴ ὁδόν, εἰς ἣν ἐτράπη.»

«Ὁ Μικούλης του, ἔγραψεν ἑτέρα τῆς Ρώμης ἐφημερίς, εἶνε ἀνδρὶς ἔχων αὐστηρὰ καὶ μεγαλοπρεπεῖς γραμμάς, ὅταν δ' ἀνιδρυθῇ μαρμαρίνος ἐν Σύρῳ, θὰ περιποιῇ ἀληθῶς τιμὴν εἰς τὸν γλύπτην.»

Τοιαύτας κολακευτικὰς κρίσεις ἔγραψαν περὶ τοῦ νεαροῦ ἡμῶν συμπολίτου καὶ τῶν ἔργων του αἱ ξένα ἐφημερίδες, πεποιθήμεν δὲ ὅτι διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς ὁσημέραι ἐπιδόσεώς του εἰς τὴν τέχνην καὶ ἑαυτὸν θὰ τιμῇ καὶ εἰς τὰς δικαίας τῶν συμπατριωτῶν του προσδοκίας πληρέστερον θ' ἀνταποκριθῇ.

